

Natuurcompensatieprogramma Westerschelde

Voortgangsrapportage 1999

Natuurcompensatieprogramma Westerschelde

Voortgangsrapportage 1999

Rijkswaterstaat Zeeland Nota 2000-01

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 18 april 2000

Projectleider NCPW categorie A: de heer drs. C. Storm (Rijkswaterstaat Zeeland)

Projectleider NCPW categorie B + C: mevr. Ir. W. Dekker (Dienst Landelijk Gebied namens provincie Zeeland)

Inhoudsopgave

1	<i>Inleiding</i>	4
2	<i>Organisatie, besluitvorming & bestuurlijk overleg</i>	5
2.1	Organisatie uitvoering buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)	5
2.2	Organisatie uitvoering binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP)/ kreekherstel (cat. C)	5
2.3	Besluitvorming buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)	6
2.4	Besluitvorming binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP)/ kreekherstel (cat. C)	6
2.5	Bestuurlijk overleg in het kader van binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel (cat. C)	7
3	<i>Voortgang buitendijkse natuurcompensatie projecten (cat. A)</i>	8
3.1	Bescherming Zuidgors	8
3.2	Broedgebied Hansweert	8
3.3	Veerhaven Kruiningen	8
3.4	Veerhaven Perkpolder	9
3.5	Broedgebied Terneuzen	9
4	<i>Voortgang binnendijkse natuurcompensatie projecten (cat.B)</i>	10
4.1	Inlaag Rammekenshoek	10
4.2	Inlaag Oosterzwakepolder	10
4.3	Inlaag Margarethapolder	11
4.4	Inlaag Den Inkel	11
5	<i>Voortgang kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP) / kreekherstel (cat. C)</i>	12
5.1	Prioriteitstelling	12
5.2	Grondverwerving	12
5.3	Uitvoering	12
6	<i>Extra en/ of vervangende natuurcompensatieprojecten</i>	14
6.1	Buitendijkse projecten (Cat. A)	14
6.2	Binnendijkse projecten (Cat. B)	15
7	<i>Financiën Natuurcompensatieprogramma Westerschelde</i>	16
7.1	Beschikbare budgetten	16
7.2	Groenfonds overeenkomsten	16
7.3	Uitgaven buitendijkse projecten (cat. A)	17
7.4	Uitgaven binnendijkse projecten (cat.B en C)	17
7.5	Versnelling grondverwerving categorie C-projecten	17
8	<i>Samenvatting en conclusies</i>	19
8.1	Categorie A	19
8.2	Categorie B	19
8.3	Categorie C	19
	<i>Bijlage 1a Samenstelling van de Voortgangscommissie</i>	22

<i>Bijlage 1b Samenstelling van de Projectgroep en de werkgroepen in 1999 voor de buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)</i>	23
<i>Bijlage 1c Samenstelling van de Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel voor de binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel (cat. C.)</i>	24
<i>Bijlage 2 Prioriteitstelling projecten kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel (cat. C)</i>	25
<i>Bijlage 3 Jaarprogramma 2000 binnendijkse projecten natuurcompensatieprogramma Westerschelde</i>	26

1 Inleiding

Nederland en Vlaanderen hebben in 1995 een verdrag gesloten inzake de verruiming van de vaarweg in de Westerschelde. Ter compensatie van de verliezen aan natuurwaarden heeft Vlaanderen volgens het verdrag een bedrag van M.f. 44 aan Nederland overgemaakt. Nederland heeft daar M.f. 22 aan toegevoegd, zodat het totaal budget op M.f. 66 uitkomt. Op advies van de *Commissie Westerschelde* zijn de compensatiemaatregelen in drie categorieën onderverdeeld: A) buitendijkse en B) binnendijkse natuurcompensatie en C) kreekherstel/kwaliteitsimpuls van het Natuurbeleidsplan. De uitvoering van deze projecten is geregeld in de bestuursovereenkomst Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. Door het ondertekenen hiervan op 27 februari 1998, hebben alle betrokken partijen, met uitzondering van de Gemeente Borssele, zich hieraan geconformeerd. De natuurcompensatie zal wat betreft categorie A en B zoveel mogelijk binnen vijf jaar gerealiseerd worden. De looptijd bedraagt maximaal 10 jaar.

Rijkswaterstaat Zeeland is verantwoordelijk voor de realisatie van de buitendijkse projecten. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering en inrichting van de binnendijkse projecten, inclusief het kreekherstel, ligt bij de Provincie Zeeland.

Voortvloeiend uit de ondertekening van de bestuursovereenkomst Natuurcompensatieprogramma Westerschelde (NCPW) wordt jaarlijks een voortgangsrapportage opgesteld. Deze voortgangsrapportage wordt naar de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de andere ondertekenaars van de bestuursovereenkomst gestuurd. In februari 1999 is de voortgangsrapportage over 1998 verschenen. Voor u ligt de [Deze](#) tweede voortgangsrapportage over [betreft](#) het jaar 1999. -

2 Organisatie, besluitvorming & bestuurlijk overleg

~~2.1~~ ~~2.1.1.~~ **Organisatie uitvoering buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)**

natuurcompensatieprogramma

~~2.1.1. Buitendijkse natuurcompensatieprojecten (categorie A)~~

~~D~~De hoofdingenieur-directeur van de Rijkswaterstaat in Zeeland is verantwoordelijk voor het realiseren van de buitendijkse natuurcompensatieprojecten. Deze projecten zijn de volgende:

1. Bescherming Zuidgors
2. Broedgebied Hansweert
3. Veerhaven Kruiningen (onder voorbehoud)
4. Veerhaven Perkpolder (onder voorbehoud)
5. Broedgebied Terneuzen

Rijkswaterstaat Zeeland heeft een algemeen projectleider aangesteld voor de buitendijkse projecten. Deze legt verantwoording af aan het management, is verantwoordelijk voor de voortgang in de werkgroepen en voor de interne communicatie en zorgt voor een goede afstemming met de uitvoering van de categorie B & C projecten. Deze projectleider vormt samen met de werkgroepvoerders en een financieel specialist de projectgroep NCPW. De samenstelling van de projectgroep en de werkgroepen is te zien in bijlage 1.

Ad 1)

De werkgroep Bescherming Zuidgors is op 20 april 1999 gestart en in mei is het projectplan afgerond. Het project verkeert nu in de definitiefase, waarin potentiële varianten worden gedefinieerd en enig aanvullend onderzoek wordt verricht.

Ad 2)

De werkgroep Broedgebied Hansweert is in 1999 een aantal malen bij elkaar geweest. In juni is een concept afwegingsdocument besproken. Dit document wordt in meer concrete vorm voorgelegd aan de Voortgangscommissie. De projectleider heeft op uitnodiging van de Dorpsraad Hansweert in september een presentatie gehouden waarin de stand van zaken is vermeld.

Ad 3)

Op 26 juni 1999 is het project "Toekomstig beheer veerhavens en wegen na gereedkomen van de Westerscheldetunnel" van start gegaan. De projectgroep bestaat uit medewerkers van de Rijkswaterstaat Zeeland. Voor de Veerhaven Kruiningen zal een inrichting in het kader van het natuurcompensatieprogramma Westerschelde worden uitgewerkt. Maar uit allerlei berichten wordt wel duidelijk dat er serieuze plannen zijn om aan het gebied een havenbestemming te geven.

Ad 4)

Ook voor de Veerhaven Perkpolder zijn er plannen voor functies als haven, recreatie- of natuurgebied. Rijkswaterstaat Zeeland zal voor deze veerhaven eveneens een inrichting in het kader van het natuurcompensatieprogramma Westerschelde uitwerken.

Ad 5)

In het kader van het natuurcompensatieprogramma is aan het Rijksinstituut voor Kust en Zee opdracht gegeven om een onderzoek te verrichten naar het slechte broedsucces van de kolonie Visdiefjes op het sluiscomplex Terneuzen, niet ver van de beoogde locatie voor het Broedgebied Terneuzen.

~~2.21.2.~~ **Organisatie uitvoering bBinnendijkse natuurcompensatieprojecten (categorie cat. B) en kwaliteitsimpuls ——— Natuurbeleidsplan (NBP)/ kreekherstel (categorie cat. C)**

In juni 1998 hebben GS de Werkgroep Natuurherstel Westerschelde en de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde ingesteld. De samenstelling ~~samenstelling van de Werkgroep en Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde~~ van de Stuurgroep is in 1999 alleen gewijzigd ten opzichte van 1998 met

toevoeging van een [vertegenwoordiger van het waterschap Zeeuws-Vlaanderen in de Stuurgroep](#). In [bijlage 1 is de samenstelling van Werkgroep en Stuurgroep opgenomen](#). [Besluiten over de uitvoering van de binnendijkse natuurcompensatieprojecten worden genomen door de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde. Deze besluiten worden voorbereid door de Werkgroep Natuurherstel. Gedeputeerde Staten van Zeeland zijn eindverantwoordelijke voor het vaststellen van beslisdocumenten aangaande het natuurcompensatieprogramma.](#) [De Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde hebben in 1999 elk driemaal vergaderd.](#)
~~te zien in bijlage 2.~~

~~*In het voorjaar van 1998 is door de beoogde projectleider van het natuurcompensatieprogramma in samenspraak met de Werkgroep Natuurherstel in oprichting een startdocument opgesteld. In dit startdocument zijn de kaders van het uitvoeringsprogramma met betrekking tot tijd, geld en kwaliteit alsmede de organisatie-, besluitvormings- en de verantwoordingsstructuur nader uitgewerkt.*~~

~~*Nadat de Stuurgroep dit start document tijdens haar eerste vergadering heeft vastgesteld, hebben GS aan de (DLG) de opdracht verleend om het uitvoeringsprogramma uit te voeren, binnen de kaders van het startdocument.*~~

~~*Voor DLG was deze opdracht aanleiding om een projectleider en een medewerker grondverwerving aan te stellen.*~~

-

2.32 Besluitvorming [buitendijkse natuurcompensatieprojecten \(cat. A\)](#)

~~2.2.1. Buitendijkse natuurcompensatieprojecten (categorie A)~~

De besluitvorming over de uitvoering van de buitendijkse natuurcompensatieprojecten wordt voorbereid in de werkgroepen. De HID van Rijkswaterstaat Zeeland is eindverantwoordelijke namens de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. De Voortgangscommissie bewaakt de voortgang in de uitvoering van het Natuurcompensatieprogramma en rapporteert jaarlijks aan de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat.

2.42.2. [Besluitvorming B binnendijkse natuurcompensatieprojecten \(ccategorie at. B\)](#) en kwaliteitsimpuls — [Natuurbeleidsplan \(NBP\)/ kreekherstel \(ccategorie at. C\)](#)

[In augustus 1998 hebben GS aan DLG de opdracht verleend om het uitvoeringsprogramma te realiseren, binnen de kaders van het vastgestelde startdocument. Begin 1999 hebben de projectleider en de Werkgroep Natuurherstel een plan van aanpak opgesteld, waarin de programmaresultaten, de fasering, de kaders en de materiële planning zijn beschreven. Dit plan van aanpak is op 20 april 1999 door GS vastgesteld.](#)

~~De Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde hebben in de periode tussen de oprichting en 1 november 1998 elk tweemaal vergaderd. Naast het bovengenoemde startdocument [plan van aanpak](#) zijn door de [W](#)erkgroep aan de [S](#)tuurgroep ter goedkeuring voorgelegd:~~

- ~~• [Begrenzingsvoorstellen voor de projecten Margarethapolder en Rammekenshoek](#)~~
- ~~• [Projectvoorstellen voor de projecten Vlaamsche kreek, Otheense kreek, Axelse kreek, Inlaag Hoofdplaat, Plaskreek en Sophiapolder.](#)~~
- ~~• [Jaarprogramma binnendijkse natuurcompensatie 2000. Dit jaarprogramma is op 14 december 1999 vastgesteld door GS.](#)~~

~~[Een voorstel voor de procedure voor de begrenzing van de binnendijkse natuurontwikkeling;](#)~~

~~———— (De wijze waarop communicatie en besluitvorming plaats zal vinden bij het vaststellen van de begrenzing van de categorie B projecten) ————~~

- ~~• Een voorstel voor de prioritering van categorie C projecten.~~

_____ (Een beoordelingsschema waarmee alle potentiële categorie C projecten zijn beoordeeld op—

—een aantal criteria, en een voorstel gedaan voor de prioriteitstelling van deze projecten)

Daarnaast is de Stuurgroep regelmatig geïnformeerd over de voortgang van de overige projecten en de voortgang m.b.t. de overeenkomsten tussen Rijkswaterstaat, provincie Zeeland, Groenfonds en DLG.

2.5 Bestuurlijk overleg in het kader van binnendijkse natuurcompensatieprojecten (categorie B) en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel —(categorie cat. C)

_____ Afgesproken is dat de voorzitter van de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde -
_____ (-Gedeputeerde De Kok) overleg zal voeren met de maatschappelijke organisaties over de invulling van de uitgangspunten van het natuurcompensatieprogramma, voordat daadwerkelijk met het uitvoeringsprogramma van start zal worden gegaan. ~~In oktober~~ Eind 1998 heeft overleg plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de gezamenlijke natuur- en milieuorganisaties en met vertegenwoordigers van de georganiseerde landbouw. Begin 1999 heeft ~~Overleg~~ plaatsgevonden met de vertegenwoordigers van de recreatiesector ~~is voor begin 1999 gepland.~~

3 Voortgang buitendijkse natuurcompensatie projecten (categorie A)

3.1 Bescherming Zuidgors

In het projectplan is vastgelegd dat het studiegebied behalve het Zuidgors met het aangrenzende slik ook het oostelijk gelegen gebied van de Plaat van Baarland omvat, uiteraard passend binnen de randvoorwaarden gesteld in de Bestuursovereenkomst. Er wordt gezocht naar een oplossing die in dit gebied de afslag van slik en schor ombuigt in een aangroei maar tegelijk ook ruimte laat voor natuurlijke processen. Richtlijnen voor deze keuze worden gevonden in het rapport "Slinkend Onland" dat in april 2000 door Rijkswaterstaat Zeeland is verspreid. Hierin worden de belangrijkste overwegingen aangaande schorverdedigingen in Zeeland beschreven.

De werkgroep Bescherming Zuidgors is nu bezig met het definiëren van potentiële varianten. Gedacht wordt aan een geulwandverdediging, al dan niet in combinatie met een leidam, kribben en suppleties. Van belang is onder andere de effecten van een maatregel op het omliggende gebied. Mogelijk dat hiervoor aanvullend onderzoek noodzakelijk is. Van alle varianten wordt, vanuit diverse invalshoeken, een beoordeling opgemaakt. In 2000 wordt besloten welke variant nader wordt uitgewerkt en in 2001 zal het bestek worden voorbereid en zullen de benodigde vergunningen worden geregeld. Het moet dan mogelijk zijn om in 2002 het werk uit te voeren.

3.2 Broedgebied Hansweert

De planvorming voor het project broedgebied Hansweert is ver gevorderd. In 1998 heeft de werkgroep een ambitieus inrichtingsplan opgesteld dat bestond uit de aanleg van een leidam en de herinrichting van zowel het buitendijks gelegen bedrijventerrein als het speciebergingsdepot. Het ambitieniveau is om verschillende redenen bijgesteld. De leidam valt af omdat deze erg duur is, zeker gezien het beperkte areaal slik en schor dat op die locatie kan ontstaan. Ook de herinrichting van het bedrijventerrein is afgefallen. Op dit moment zijn hier nog steeds drie bedrijven actief en verplaatsing van deze bedrijven is niet alleen zeer kostbaar maar het valt ook buiten de doelstelling van het natuurcompensatieprogramma. Een ander punt is het grondverzet. Het bergen van overtollige grond in de Westerschelde is geen optie door enorm hoge transportkosten. Daarom is in principe gekozen voor een gesloten grondbalans. De consequenties van deze keuzes zijn verwerkt in een nieuwe inrichtingsschets voor het speciebergingsdepot: een kleine slufte in open verbinding met de Westerschelde. De vrijkomende grond wordt binnen het depot verwerkt tot "duintjes". Dit plan is in september gepresenteerd op een bijeenkomst georganiseerd door de dorpsraad van Hansweert. Bewoners gaven aan dat wat hun betreft de huidige rondweg moet blijven bestaan. Ook werd door sommigen de zorg geuit voor verspreiding van verontreinigingen uit het depot. Het plan zelf werd gematigd positief ontvangen.

De beoogd terreinbeheerder (Staatsbosbeheer) heeft aangegeven niet erg enthousiast te zijn over het nieuwe eindbeeld. Een dergelijke inrichting levert weinig extra natuurwaarden op maar belemmert wel in sterke mate de ervaring van ruimte in dit gebied. Met aanzienlijk minder grondverzet kan ook een aantrekkelijk gebied ontstaan. Weliswaar zonder verbinding met de Westerschelde, maar voor beduidend lagere kosten. Afgesproken is dat Rijkswaterstaat en betrokkenen samen een afwegingsdocument zullen opstellen en te zijner tijd zullen voorleggen aan de Voortgangscommissie.

3.3 Veerhaven Kruiningen

Na het gereedkomen van de Westerscheldetunnel zal het veer tussen Kruiningen en Perkpolder komen te vervallen. Rijkswaterstaat Zeeland is medio 1999 gestart met het project "overdracht veerhavens" en binnen dit project worden werkzaamheden verricht die passen binnen de Bestuursovereenkomst Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. Een van de opdrachten is om inrichtingsschetsen te maken voor de beide veerhavens. De planning is dat eind 2000 de ontwerpfase zal zijn afgerond zodat bekend is welke reële alternatieven er zijn.

De veerhavens Kruiningen en Perkpolder zijn onder voorbehoud opgenomen als natuurcompensatieproject, in afwachting van de uitkomst van nadere studies naar andere gebruiksmogelijkheden van deze locaties. De Provincie Zeeland heeft op basis van het streekplan het voortouw in het besluit hoe de toekomst van de beide veerhavens er uit zal zien. In de loop van het jaar zijn verschillende ideeën via de media gepresenteerd. Zo is duidelijk geworden dat Zeeland Seaports zijn oog heeft laten vallen op de veerhaven Kruiningen.

3.4 Veerhaven Perkpolder

Een van de opdrachten is om inrichtingsschetsen te maken voor de beide veerhavens. De planning is dat eind 2000 de ontwerpfase zal zijn afgerond zodat bekend is welke reële alternatieven er zijn. De veerhavens Kruiningen en Perkpolder zijn onder voorbehoud opgenomen als natuurcompensatieproject, in afwachting van de uitkomst van nadere studies naar andere gebruiksmogelijkheden van deze locaties. De Gemeente Hontenisse heeft plannen met de veerhaven Perkpolder in de vorm van een handels- of jachthaven. Tot nu lijkt voor dergelijke plannen weinig draagvlak te zijn bij de bestuurders van de Provincie Zeeland. De natuurbeschermingsvereniging "de Steltkluut" heeft op eigen initiatief een visie gepresenteerd voor de inrichting van de veerhaven, het tolplein en de toegangsweg.

3.5 Broedgebied Terneuzen

In directe omgeving van de locatie "Broedgebied Terneuzen" zoals aangewezen in het kader van het natuurcompensatieprogramma, bevindt zich sinds 1979 een kolonie Visdieven op het sluzencomplex. Deze kolonie heeft in 1994 een maximum bereikt qua aantallen maar sinds die tijd is het aantal broedparen sterk gedaald. Vooral het broedsucces leek lager dan elders. Uit onderzoek van het Rijksinstituut voor Kust en Zee /RIKZ, uitgevoerd in opdracht van het natuurcompensatieprogramma, blijkt dat er aanwijzingen zijn dat deze afname is veroorzaakt door twee sterk bioaccumulerende stoffen. Dit zijn hexabroomcyclododecaan (HBCD) en tributyltin (TBT), die beide in hoge concentraties voorkomen in het Kanaal van Terneuzen-Gent. Op basis van deze informatie lijkt het thans niet wenselijk om in de directe omgeving een extra broedgebied aan te leggen. Dit voorstel wordt besproken in de Provinciale Commissie Groene Ruimte (PCGR) en zal in november 2000 als definitief voorstel in de Voortgangscommissie terug komen.

4 Voortgang binnendijkse natuurcompensatie projecten (cat.B)

4.1 ~~4.1~~ Inlaag Rammekenshoek

Voor het project Rammekenshoek is een projectgroep ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de gemeente Vlissingen, het Staatsbosbeheer, het Waterschap Zeeuwse Eilanden, de Provincie Zeeland en de Dienst Landelijk Gebied. Door de projectgroep is een plan van aanpak opgesteld, dat 1 maart 1999 is vastgesteld door de Werkgroep Natuurherstel.

De activiteiten van de projectgroep Rammekenshoek bestonden in 1999 uit het opstellen van een begrenzingsvoorstel voor het natuurcompensatieproject en het verzorgen van de voorlichting en inspraak rondom dit voorstel.

Op verzoek van de Werkgroep Natuurherstel heeft in juni 1998 ambtelijk overleg plaatsgevonden over Rammekenshoek. Het overleg was in eerste instantie verkennend van aard. Belangrijkste onderwerpen van gesprek waren de begrenzing van het project, grondverwerving en de relatie met het landinrichtingsproject Walcheren. Geconstateerd werd dat het project Rammekenshoek grote kans van slagen heeft indien de landinrichtingscommissie Walcheren bereid is om mee te werken aan het project. Om de landinrichtingscommissie nog voor de peildatum van het landinrichtingsproject een begrenzingsvoorstel voor te kunnen leggen, zijn de eigendomssituatie en de verkaveling in de nabije omgeving geïnventariseerd. Deze inventarisatie was de basis voor een concept begrenzing, die door Gedeputeerde Staten op 14 augustus 1998 aan de landinrichtingscommissie is verzonden, met het verzoek om medewerking te verlenen.

Ten behoeve van het verdere verloop zal er een projectgroep ingesteld worden die een projectplan zal opstellen waarin onder meer zal worden opgenomen: fasering, communicatie, besluitvorming en kosten. Communicatie met de betrokken instanties en particulieren zal op korte termijn plaatsvinden. Door de Dienst Landelijk Gebied zal een Aankoopstrategieplan worden opgesteld. De inspraakreacties op het begrenzingsvoorstel en het antwoord van Gedeputeerde Staten op deze reacties zijn verwoord in een antwoordnota. Deze antwoordnota is door de Stuurgroep Natuurherstel op 6 juli 1999 ter vaststelling voorgelegd aan GS. Hiermee is tevens de begrenzing van het natuurcompensatieproject Rammekenshoek vastgesteld.

De begrenzing van het project omvat een oppervlakte van circa 50 ha. De landinrichtingscommissie Walcheren is verzocht om mee te werken aan het vrijmaken van deze gronden door middel van het plan van toedeling. Dit heeft er toe geleid dat in het conceptplan van toedeling circa 6,5 ha wordt vrijgemaakt. Circa 11 ha is reeds in het bezit van Staatsbosbeheer, het Waterschap Zeeuwse Eilanden en het Bureau Beheer Landbouwgronden. Per saldo resteert een te verwerven oppervlakte van ruim 32 ha. Dit betreft een veldkavel van circa 4 ha en een volledig bedrijf met circa 28 ha binnen de begrenzing. Voor deze gronden zag de landinrichtingscommissie in het plan van toedeling geen mogelijkheden. Voor het betrokken bedrijf is een maatwerk oplossing noodzakelijk. Met eigenaar en gebruiker zijn oriënterende gesprekken gevoerd, die in 2000 zullen worden voortgezet.

In december 1999 is het Waterschap Zeeuwse Eilanden begonnen met de inrichting van het voormalig slibdepot en aansluitend gelegen duingebied, de zogenaamde Rammekensduinen. De inrichting voorziet in een strandvlakte met loopduinen en duinvalleien. De totale oppervlakte van dit gebied bedraagt circa 10 ha. Naar verwachting worden de werkzaamheden begin 2000 afgerond. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage toegezegd van maximaal f 202.019.

4.2 ~~4.2~~ Inlaag Oosterzwakepolder

In de bestuursovereenkomst is opgenomen dat als alternatief voor de Oosterzwakepolder onderzocht zal worden of op de locatie Sloerand volwaardige estuariene natuurcompensatie te realiseren is tegen vergelijkbare kosten. De Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde heeft naar aanleiding van divers bestuurlijk overleg besloten om dit onderzoek voorlopig niet te laten verrichten, maar eerst de resultaten af te wachten van overleg tussen de gemeente Borsele, de Vereniging Natuurmonumenten, de dorpsraad en de lokale landbouwvertegenwoordigers. Dit overleg heeft in de loop van 1999 plaatsgevonden. Inmiddels is de aanpassingsinrichting Borsele in uitvoering.

Alternatieven voor de Oosterzwakepolder zijn afhankelijk van de mogelijkheden die zich voordoen in het kader van de aanpassingsinrichting en zullen op ad hoc basis worden bezien. Inmiddels (maart 2000) hebben de vereniging Natuurmonumenten en de gemeente Borsele een klein project in de gemeente Borsele aangedragen, dat potenties heeft voor het ontwikkelen van aan de Westerschelde gebonden natuur, maar waarvan de mogelijkheden nader moeten worden onderzocht.

4.3 Inlaag Margarethapolder

Voor het project Margarethapolder is eveneens een projectgroep ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de Gemeente Terneuzen, het Staatsbosbeheer, het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen, de Provincie Zeeland en de Dienst Landelijk Gebied. Door de projectgroep is een plan van aanpak opgesteld, dat 1 maart 1999 is vastgesteld door de Werkgroep Natuurherstel. De activiteiten van de projectgroep Margarethapolder bestonden in 1999 uit het opstellen van een begrenzingsvoorstel voor het natuurcompensatieproject en het verzorgen van de voorlichting en inspraak rondom dit voorstel.

De inspraakreacties op het begrenzingsvoorstel en het antwoord van Gedeputeerde Staten op deze reacties zijn verwoord in een antwoordnota. Deze antwoordnota is door de Stuurgroep Natuurherstel op 14 december 1999 ter vaststelling voorgelegd aan GS. Hiermee is tevens de begrenzing van het natuurcompensatieproject Margarethapolder vastgesteld.

De begrenzing van het project omvat een oppervlakte van circa 50 ha. De wensen van de betrokken eigenaren zijn inmiddels geïnventariseerd. Gebleken is dat verkoop in de meeste gevallen bespreekbaar is, mits daarvoor vervangende grond beschikbaar is op een geschikte locatie. Met de landinrichtingscommissie Reuzenhoek Zaamslag zijn afspraken gemaakt over het opnemen van het natuurcompensatieproject in het vrijwillig ruilproces van het landinrichtingsproject.

In januari 2000 is met één transactie ruim 46 ha vervangende grond verworven nabij de Margarethapolder. In de loop van 2000 zal getracht worden deze gronden uit te ruilen naar het natuurcompensatieproject.

Op verzoek van de Werkgroep Natuurherstel heeft in juni 1998 ambtelijk overleg plaatsgevonden over de Margarethapolder. Hierbij is een eerste verkenning uitgevoerd van onder andere de begrenzing, het streefbeeld, de eigendoms- en gebruikssituatie.

Nadat tussen de voorzitter van de stuurgroep Natuurherstel en de vertegenwoordigers van de georganiseerde landbouw bestuurlijk overleg heeft plaatsgevonden over de invulling van de uitgangspunten van het natuurcompensatieprogramma, zal er een projectgroep Margarethapolder ingesteld worden.

Deze projectgroep is verantwoordelijk voor het opstellen van een begrenzingsvoorstel en projectplan. Communicatie met de betrokken instanties en particulieren is hierbij een belangrijk aspect. Door de Dienst Landelijk Gebied zal een Aankoopstrategieplan worden opgesteld.

4.4 Inlaag Den Inkel

Over de realisatie van het project Den Inkel is reeds in 1997 overleg gevoerd tussen het Staatsbosbeheer, de gemeente Reimerswaal en het Waterschap de Zeeuwse Eilanden. Zodra de grondoverdracht van de dienst der Domeinen naar Staatsbosbeheer is gerealiseerd, zal een aanvang worden gemaakt met de verdere invulling van het project.

De grondoverdracht van Domeinen naar Staatsbosbeheer heeft vertraging opgelopen, doordat de noodzakelijke bodemsanering nog niet was afgerond. Naar verwachting zal de overdracht in de eerste helft van 2000 worden gerealiseerd. Inmiddels werkt de werkgroep natuurontwikkeling aan een inrichtingsplan. Het streven is om de uitvoering eind 2000 te starten.

5 Voortgang kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP) / kreekherstel (cat. C)

5.1 Prioriteitstelling

In 1998 zijn alle potentiële projecten in categorie C beoordeeld aan de hand van een aantal criteria. Deze beoordeling heeft geleid tot een prioritering, die de basis was voor het jaarprogramma 1999. In het najaar van 1999 is deze prioriteitstelling geactualiseerd. De geactualiseerde prioriteitstelling is de basis geweest voor het jaarprogramma van 2000. In bijlage 2 is aangegeven hoe deze prioriteitstelling er thans uitziet.

5.2 Grondverwerving

In 1999 hebben de grondverwervingsactiviteiten voor categorie C-projecten zich geconcentreerd op de klasse 1 en 2 projecten (de projecten met hoge prioriteit, zie bijlage 2). In deze projecten is in 1999 circa 87 ha verworven. Hiermee was een bedrag gemoeid van circa f 4,33 mln.

In juni 1999 heeft de Stuurgroep Natuurherstel ingestemd met de mogelijkheid om, voorsnog voor een periode van 1 jaar, compensatiegronden buiten de begrenzing van de categorie C-projecten te verwerven, met als doel deze gronden op korte termijn uit te ruilen. De Stuurgroep Natuurherstel was bereid deze gronden voor te financieren. Dit is echter niet noodzakelijk gebleken, aangezien alle aankoopmogelijkheden die zich in dit verband hebben voorgedaan, konden worden gefinancierd uit reguliere grondverwervingsbudgetten.

Eveneens in 1999 zijn inventarisaties verricht naar de grondverwervingsmogelijkheden voor de projecten Hoedekenskerke, Zwaakse Weel en Hengstdijkse Putting.

5.3 Uitvoering

Voor de prioritaire projecten uit het jaarprogramma 1999 waarvan de uitvoering een aanvang kon nemen, zijn projectdossiers opgesteld. In deze projectdossiers is kort aangegeven wat de aard is van het desbetreffende project en welke inrichtingsmaatregelen worden voorzien. Met het vaststellen van deze projectdossiers worden tevens de afspraken omtrent de medefinanciering vanuit het natuurcompensatieprogramma en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering vastgelegd. De projectdossiers zijn vastgesteld door de Stuurgroep Natuurherstel, waarna ze in uitvoering zijn genomen. In 1999 betrof dit de volgende projecten:

- **Vlaamsche kreek**

Het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen zal door middel van een baggerproject de natuurwaarden van de Vlaamsche kreek herstellen. Met een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma kan de voedselrijke sliblaag worden weggebaggerd en kan een actief biologisch beheer worden uitgevoerd. Het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project. De werkzaamheden zijn in het najaar van 1999 begonnen en zullen in het voorjaar van 2000 worden afgerond. De Stuurgroep Natuurherstel heeft een bijdrage toegezegd van maximaal f 168.805.

- **Otheense kreek (deelgebied Eiland van de Meijer)**

Het natuurontwikkelingsgebied Eiland van de Meijer (24 ha) is ingericht met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma. Met deze bijdrage kon een slenk worden verdiept en oevers worden verflauwd. Dit betekende een versterking van de component natte natuur in dit gebied. De grondwerkzaamheden hebben in het najaar van 1999 plaatsgevonden. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage toegezegd van maximaal f 60.000.

- **Axelse kreek**

In het reservaatgebied Axelsekreek (14 ha) zijn de oeverlanden langs de zuidkant van de Axelsekreek hersteld. Door medefinanciering vanuit het natuurcompensatieprogramma kon de toplaag worden verwijderd en afgevoerd en konden een natuurvriendelijke oever en veedrinkputten worden aangelegd. De werkzaamheden zijn in het najaar van 1999 uitgevoerd. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage toegezegd van maximaal f 103.900.

- **Inlaag Hoofdplaat**

Met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma kan grondwerk in de Inlaag Hoofdplaat (19 ha) worden uitgevoerd, zodat een goede uitgangssituatie ontstaat voor de ontwikkeling van natuurwaarden. Tevens kan met deze bijdrage een raster rond het gebied worden geplaatst. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage toegezegd van maximaal f 382.900. De verwachting was dat de uitvoering in het voorjaar van 2000 van start zou gaan. Gezien het feit dat het laatste perceel nog niet is verworven, is het niet zeker dat deze planning kan worden gehaald.

- **Plaskreek**

In het natuurontwikkelingsgebied Plaskreek (8 ha) kan met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma het grondwerk worden uitgevoerd voor een goede uitgangssituatie voor ontwikkeling van aan de Westerschelde gerelateerde natuur. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor het uitvoeren van dit grondwerk een bijdrage van maximaal f 69.365 toegezegd. De werken zijn in het najaar van 1999 uitgevoerd.

- **Sophiapolder**

In het reservaatgebied Sophiapolder (25 ha) wordt een plasdrasgebied aangelegd met schraalgraslanden. Met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma kunnen de ontgrondingen worden gerealiseerd en kan de waterloop worden omgelegd, zodat voedselrijk water het gebied meer in kan stromen. De Stuurgroep heeft voor deze werken een bijdrage van maximaal f 346.750 toegezegd. Met de uitvoering van werken is eind 1999 begonnen, de totale doorlooptijd van het project bedraagt ruim een jaar.

Projectdossiers zijn in voorbereiding voor de projecten Boschkreek Axel, Otheense kreek (reservaatgebied), Driesarendskreek, Groot Eiland (ged.), Linie (ged. Ponte) en Willem Leopoldpolder (ged.). De verwachting is dat van deze projecten de uitvoering in de loop van 2000 kan starten.

Naast de projecten die door de commissie Westerschelde indicatief genoemd zijn, hebben waterschappen en terreinbeherende instanties nog een aantal projecten naar voren gebracht voor deze categorie.

Op verzoek van de Werkgroep Natuurherstel hebben vertegenwoordigers van de waterschappen, de provincie, de terreinbeherende instanties en de Dienst Landelijk Gebieden de prioriteiten van alle potentiële categorie C-projecten beoordeeld. Ten behoeve van deze beoordeling zijn criteria geformuleerd waaraan de projecten moeten voldoen. Deze criteria betreffen de mate waarin de natuurdoelstellingen worden bereikt (uitgedrukt in winst voor de aan de Westerschelde gebonden natuur en duurzaamheid van de te nemen maatregelen), een bijdrage aan recreatie, de geschatte extra bijdrage door het natuurcompensatieprogramma en de grondverwervingskansen. De mogelijke projecten zijn op een rij gezet en vervolgens indicatief beoordeeld aan de hand van deze criteria.

Deze beoordeling heeft er toe geleid dat de projecten in een aantal klassen zijn ingedeeld, te weten:

- Klasse 1: Projecten met een hoge prioriteit die naar verwachting op korte termijn kunnen worden uitgevoerd;
- Klasse 2: Projecten met een hoge prioriteit die naar verwachting op langere termijn kunnen worden uitgevoerd;
- Klasse 3: Projecten waarvan de prioriteit nader zal worden bezien aan de hand van een meer gedetailleerde kostenraming en toekomstige ontwikkeling met betrekking tot grondverwerving;
- Klasse 4: Projecten met een lagere prioriteit.

Zoals de overeenkomst aangeeft zullen de totaalkosten van deze projecten de 30 miljoen gulden niet mogen overschrijden.

Met deze indeling is de basis gelegd voor het jaarprogramma voor 1999.

Het beoordelen van de projecten aan de hand van deze criteria zal gedurende de looptijd van het project voortdurend aan de orde zijn. Om bij de tweede ronde over concretere informatie te kunnen beschikken, zullen korte projectomschrijvingen worden opgesteld met een globale omschrijving van het project, de betrokken partijen en een kostenraming.

Voor de projecten met een hoge prioriteit die op korte termijn kunnen worden uitgevoerd zullen projectplannen worden opgesteld. Indien noodzakelijk zal hiervoor door de Werkgroep Natuurherstel Westerschelde een projectgroep worden ingesteld. In de projectplannen zal worden aangegeven op welke wijze het project gerealiseerd zal worden en binnen welke randvoorwaarden dat zal plaatsvinden.

Stand van zaken december 1999

Ten aanzien van de Categorie C projecten is onlangs de prioritering aangepast. Dit is hoofdzakelijk ingegeven door wijzigingen in de kansen voor de verwerving van de gronden. Als projecten met de hoogste prioriteit (snelste realisatie) zijn nu aangemerkt: de Otheense Kreek, de Beschreek Axel, de Sophiapolder, de Willem Leopoldspolder, de Everingepolder en de Passegeule/Linie. Het Schorretje Ossensisse en het Schor van Ossendrecht (beiden binnendijks) zijn qua prioritering naar achteren geplaatst. De Vlaamse en Axelse Kreek zijn reeds in uitvoering. Al deze projecten zijn gericht op versterking van de indirect met de Westerschelde verbonden natuurwaarden, bijvoorbeeld door de aanleg van natuurvriendelijke oevers en het terugdringen van eutrofiëring.

6 Extra en/ of vervangende natuurcompensatieprojecten

6.1 Buitendijkse projecten (Cat. A)

In de voortgangsrapportage 1998 is voorgesteld om een bescherming van het schor en slik van Waarde uit te werken als een mogelijk extra of vervangend project in het kader van het

natuurcompensatieprogramma. De projectgroep natuurcompensatieprogramma voor de buitendijkse projecten ziet de volgende opdracht: het uitwerken van de mogelijkheden voor de bescherming van het slik en schor van Waarde op een zodanige wijze dat ook de restanten van het middeleeuwse Verdronken dorp van Valkenisse worden geconserveerd. De werkgroep Waarde/Valkenisse zal in de loop van het jaar 2000 van start gaan. Eerder bleek niet mogelijk in verband met de benodigde inzet voor de huidige Categorie A projecten.

De beslissing om daadwerkelijk over te gaan tot maatregelen in het kader van het natuurcompensatieprogramma, zal afhangen van de voortgang van de andere projecten. Dit omdat in principe de realisatie dient plaats te vinden binnen het thans gereserveerde budget.

6.2 Binnendijkse projecten (Cat. B)

De Stuurgroep Natuurherstel is op de uitnodiging van de toenmalige Minister van Verkeer en Waterstaat (zie § 7.1) ingegaan om met extra voorstellen voor natuurcompensatieprojecten te komen. Van de mogelijke projecten in de categorie B die zijn aangedragen zal een projectvoorstel worden opgesteld dat aan de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat zal worden voorgelegd. Als extra natuurcompensatieproject heeft de gemeente Reimerswaal het Bathse schor naar voren gebracht. Om een goed onderbouwd projectvoorstel aan de minister voor te kunnen leggen, laat de DLC een verkennend bodemonderzoek uitvoeren. ingebracht bij de Stuurgroep Natuurherstel. De Stuurgroep heeft de Werkgroep Natuurherstel gevraagd aan te geven welke onderdelen uit het plan van de gemeente Reimerswaal voor financiering vanuit het natuurcompensatieprogramma in aanmerking komen. Een eerste globale toetsing aan de hand van een aantal criteria heeft geleid tot een maximale variant en een minimale variant. Allereerst is de Werkgroep Natuurherstel gevraagd een streefbeeld te bepalen voor beide varianten. De uitkomst hiervan zal bepalend zijn voor een eventuele vervolgstudie. Het voornemen is om de Stuurgroep in haar eerste vergadering in 2000 te adviseren welke onderdelen uit dit plan subsidiabel zijn.

7 Financiën Natuurcompensatieprogramma Westerschelde

7.1 Beschikbare budgetten

Bij de behandeling van het Natuurcompensatieprogramma in de Tweede Kamer (19 februari 1998) heeft de minister van Verkeer en Waterstaat het bedrag van f 66 mln genoemd. Verder heeft de minister zich bereid verklaard om met de Provincie te gaan praten over verdere compensaties, ook al omdat mogelijk naar een ander alternatief voor de Ooster-Zwaktepolder moet worden gezocht. Bij het ondertekenen van de Bestuursovereenkomst inzake het Natuurcompensatieprogramma heeft de directeur-generaal (DG) van Rijkswaterstaat namens de minister gezegd dat als de regio -via de provincie- met nieuwe, gedragen projecten komt (in de categorieën A en B), die voldoen aan de voorwaarden van de bestuursovereenkomst, de minister die welwillend in overweging zal nemen. Financiële dekking moet dan nog wel gevonden worden. De toenmalige Minister van Verkeer en Waterstaat heeft namelijk op 7 april 1998 aan de Tweede Kamer de toezegging gedaan om in het kader van de op te stellen Lange Termijn Visie (LTV) in de Westerschelde na te gaan of er mogelijkheden zijn alsnog meer natuurprojecten met een nauwe relatie tot het estuarium te verwezenlijken.

Voor de verschillende categorieën zijn de volgende bedragen afgesproken:

- buitendijkse natuurcompensatieprojecten (categorie A) _____ f 17 mln
- binnendijkse natuurcompensatieprojecten (categorie B) _____ f 19 mln
- kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP)/ kreekherstel (categorie C) _____ f 30 mln

In 1996 en 1997 zijn in het kader van het project natuurherstel Westerschelde ook al uitgaven gedaan door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Deze vallen buiten het bedrag van f 66 mln zoals genoemd in de Bestuursovereenkomst natuurcompensatieprogramma van februari 1998.

7.2 Groenfonds overeenkomsten

Speciaal voor de financiering van de binnendijkse projecten (categorie B en C) is op 10 november 1999 een zogenaamde Groenfondsconstructie overeen gekomen. [Hiervoor zijn een drietal overeenkomsten gesloten:](#)

1. [Een overeenkomst tussen Rijkswaterstaat en Provincie Zeeland. Hierin is vastgelegd dat Rijkswaterstaat de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de binnendijkse projecten overdraagt aan de Provincie Zeeland.](#)
2. [Een overeenkomst tussen Rijkswaterstaat, Provincie Zeeland en Nationaal Groenfonds. Hierin is vastgelegd dat Rijkswaterstaat Zeeland de f 49 mln voor de binnendijkse projecten van de Rijksbegroting overboekt naar een rekening courant bij het Groenfonds, waarover de Provincie Zeeland beschikkingsbevoegdheid krijgt.](#)
3. [Een overeenkomst tussen Provincie Zeeland en Dienst Landelijk Gebied. Hierin is vastgelegd onder welke voorwaarden DLG de uitvoeringstaken voor de binnendijkse projecten op zich neemt.](#)

[Eenmaal per kwartaal zal de Dienst Landelijk Gebied inhoudelijke en financiële informatie inzake de uitvoering verstrekken aan de provincie Zeeland. Gedeputeerde Staten van Zeeland zullen jaarlijks rapporteren aan de voortgangscommissie.](#) Deze houdt in dat f 49 mln van de Rijksbegroting is overgeboekt naar een rekening courant van de Stichting Nationaal Groenfonds, die aangewend wordt (met bijkomende rente) voor de realisatie van de categorie B en C projecten. Verantwoording van de bestedingen uit dit budget zal worden gerapporteerd in de jaarlijkse voortgangsrapportage (zie Bijlage?). De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat houdt de eindverantwoordelijkheid voor het totale compensatieprogramma.

7.3 Uitgaven buitendijkse projecten (cat. A)

De buitendijkse projecten bevinden zich allen nog in het stadium van de planvorming. De uitgaven in de periode 1998 en 1999 betreffen daarom vooral apparaatskosten (directe uitvoeringskosten) binnen Rijkswaterstaat Zeeland.

Overzicht uitgaven en vastgelegde verplichtingen 1998 en 1999

	<u>Uitgaven</u>	<u>Verplichtingen</u>	<u>Totaal</u>
Directe Uitvoeringskosten Rijkswaterstaat Zeeland 1999 en 1999	f 307.590	-	f 307.590
Onderzoek Visdieven Broedgebied Terneuzen 1998/1999	f 70.000		f 70.000
Totaal	f 377.590	-	f 377.590

De raming voor de uitgaven in de periode 2000 tot en met 2006 is globaal als volgt:

f 1,8 mln voor apparaatskosten, projectondersteuning en advisering en circa f 14,8 mln voor de daadwerkelijke inrichting van de projecten.

7.4 Uitgaven binnendijkse projecten (cat. B en C)

Uitgaven voor de binnendijkse projecten in 1998 en 1999 betreffen uitgaven voor grondverwerving in Rammekenshoek en apparaatskosten van de Dienst Landelijk Gebied en de Provincie Zeeland. Daarnaast zijn verplichtingen aangegaan voor de inrichting van projecten in categorie B (Rammekensduinen) en C (Vlaamsche kreek, Otheensekreek, Axelsekreek, Inlaag Hoofdplaat, Plaskreek en Sophiapolder).

Overzicht uitgaven en vastgelegde verplichtingen 1998 en 1999

	<u>Uitgaven</u>	<u>Verplichtingen</u>	<u>Totaal</u>
<u>Grondverwerving cat. B</u>	f 573.600	-	f 573.600
<u>Inrichting cat. B</u>	-	f 202.019	f 202.019
<u>Inrichting cat. C</u>	-	f 1.131.720	f 1.131.720
<u>Apparaatskosten DLG</u>	f 532.702	-	f 532.702
<u>Apparaatskosten provincie Zeeland</u>	f 52.648	-	f 52.648
Totaal	f 1.158.950	f 1.333.739	f 2.492.689

De totale kosten over 1998 en 1999 (uitgaven en verplichtingen) komen daarmee op f 2.492.689.

7.5 Versnelling grondverwerving categorie C-projecten

In 1999 was f 6,9 mln beschikbaar aan reguliere middelen voor de verwerving van reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden in Zeeland. Circa één derde hiervan, ofwel zo'n f 2,3 mln, kan worden toegerekend aan prioritaire projecten van categorie C van het natuurcompensatieprogramma¹.

In 1999 is in deze klasse 1 en 2 projecten van categorie C ca 87 ha verworven, voor een bedrag van f 4,3 mln. Dit betekent dat het grondverwervingstempo in 1999 voor deze projecten bijna is verdubbeld ten opzichte van het tempo dat op basis van het reguliere budget verwacht mocht worden.

¹ Klasse 1 en 2 projecten beslaan een oppervlakte van totaal circa 1740 ha. Dit is circa 33 % van het totale areaal reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden in Zeeland.

De reguliere middelen waren onvoldoende om het versnelde tempo van de grondaankoop ten behoeve van de categorie C-projecten te kunnen financieren. In de loop van 1999 heeft de Stuurgroep Natuurherstel daarom ingestemd met het voorfinancieren van maximaal f 5,4 mln uit het budget dat beschikbaar is voor categorie C projecten, in de verwachting dat dit bedrag aan het eind van 1999 zou kunnen worden geclaimd uit de onderuitputting door andere provincies. Deze situatie heeft zich inderdaad voorgedaan; doordat landelijk de grondverwervingsbudgetten eind 1999 niet geheel uitgeput bleken te zijn, heeft Zeeland extra middelen toegewezen gekregen voor de verwerving van reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden. Resultaat hiervan is dat in 1999 de gehele versnelling van de grondverwerving voor categorie C-projecten kon worden gefinancierd met reguliere middelen.

8 Samenvatting en conclusies

8.1 Categorie A

Het studiegebied het Zuidgors is uitgebreid met het aangrenzende slik, de oostelijk gelegen gebied van de Plaat van Baarland en de geul tussen de plaat en de dijk. De werkgroep Bescherming Zuidgors heeft potentiële varianten gedefinieerd. Gedacht wordt aan een geulwandverdediging, al dan niet in combinatie met een leidam, kribben en suppleties.

Voor het Broedgebied Hansweert is een inrichtingsschets opgesteld bestaande uit een kleine sluffer die in open verbinding staat met de Westerschelde. De vrijkomende grond wordt binnen het voormalige speciebergingsdepot verwerkt tot "duintjes". De werkgroep stelt een document op waarin de kosten en baten worden afgewogen ten opzichte van een plan met aanzienlijk minder grondverzet.

Rijkswaterstaat Zeeland is medio 1999 gestart met het project "overdracht veerhavens". Als uitwerking van het natuurcompensatieprogramma worden inrichtingsschetsen voor de beide veerhavens opgesteld.

Uit onderzoek blijkt dat de sterke afname van het aantal visdieven in de kolonie, in de directe omgeving van de beoogde locatie "Broedgebied Terneuzen", waarschijnlijk veroorzaakt wordt door vergiftiging van twee sterk bioaccumulerende stoffen uit de omgeving. Op basis van deze informatie lijkt het thans niet wenselijk om in de directe omgeving een extra broedgebied aan te leggen.

Nu 2 jaar na de ondertekening van de bestuursovereenkomst bevinden alle buitendijkse projecten zich nog in de planstudiefase. Deze fase is vooral lastig omdat er een afweging moet plaatsvinden waarbij de ene natuur wordt behouden of ontwikkeld terwijl dit vrijwel altijd ten koste gaat van andere natuur. Maar nadat voor een maatregel is gekozen, zijn er weinig obstakels die een voorspoedige uitwerking in de weg staan. Verwacht wordt dan ook dat in 2002 de eerste natuurcompensatie maatregelen gerealiseerd zullen zijn.

8.2 Categorie B

De projecten Rammekenshoek en Margarethapolder zijn in 1999 formeel begrensd.

Rammekenshoek wordt gedeeltelijk vrijgemaakt via het conceptplan van toedeling van de ruilverkaveling Walcheren. Het resterende deel betreft een veldkavel van 4 ha en een geheel bedrijf met circa 28 ha binnen de begrenzing, waarvoor maatwerk noodzakelijk is. Met de uitvoering van het buitendijks gelegen deel is reeds een aanvang gemaakt.

De vooruitzichten om de gronden van het natuurcompensatieproject Margarethapolder vrij te maken zijn goed te noemen. Met de betrokken eigenaren en de landinrichtingscommissie Reuzenhoek-Zaamslag zijn afspraken gemaakt over het opzetten van kavelruilen. Inmiddels is voldoende vervangende grond verworven.

De overdracht van Den Inkel is aanvankelijk vertraagd, maar de verwachting is dat dit in het voorjaar van 2000 geregeld kan worden. De planning is om de inrichting in het najaar van 2000 te starten.

Voor wat betreft de Oosterwakepolder is de situatie ongewijzigd ten opzichte van 1998. Echter, de vereniging Natuurmonumenten en de gemeente Borsele hebben inmiddels (maart 2000) een klein project in de gemeente Borsele aangedragen als mogelijk natuurcompensatieproject.

Geconcludeerd kan worden dat de realisatie van de categorie B-projecten in het algemeen naar wens verloopt.

8.3 Categorie C

In 1999 is circa 87 ha van de prioritaire categorie C-projecten verworven. Dit betekent dat het grondverwervingstempo voor de prioritaire categorie C-projecten van het natuurcompensatie-

programma in 1999 bijna tweemaal zo hoog lag als het tempo dat verondersteld mocht worden op basis van het budget dat voor dit soort aankopen in 1999 regulier beschikbaar was.

Door de Stuurgroep Natuurherstel is in 1999 voor 5 natuurontwikkelingsprojecten (in totaal 90 ha) en 1 baggerproject een bijdrage toegezegd. De uitvoering van deze projecten is merendeels gestart in het najaar van 1999 en loopt door in het jaar 2000. Het voornemen is om ook in 2000 met 6 nieuwe projecten te starten.

Geconcludeerd kan worden dat de grondverwerving voor de categorie C-projecten voortvarend verloopt. Gezien het feit dat de inventarisaties die zijn verricht en de compensatiegronden die buiten de begrenzing worden verworven pas in de komende jaren vruchten af zullen werpen, is de verwachting dat het grondverwervingstempo nog zal toenemen.

In 1999 en 2000 worden in een gestaag tempo circa 12 projecten uitgevoerd. Aangezien voor de overige projecten geldt dat pas tot uitvoering kan worden overgegaan als afzonderlijk te beheren eenheden zijn verworven, is de verwachting dat de piek van de uitvoering nog enkele jaren op zich zal laten wachten.

|

Bijlage 1a Samenstelling van de Voortgangsc commissie

Namens de Provincie Zeeland:	de heer drs. G.L.C.M de Kok (voorzitter) plv. de heer L. Coppoolse
Namens de Rijkswaterstaat Zeeland (DZL):	de heer ir. W. Broeders plv. de heer ir. P. Donk de heer drs. J. Coosen (secretaris)
Namens het ministerie van LNV:	de heer ir. R. Woudstra plv. de heer ing. J.W. Harreveld
Namens de Zeeuwse waterschappen:	de heer W. A. Gosselaar plv. de heer ir. C.J. Almekinders (tot 1-1-00), l.w.c.
su2 vacature	
Namens de Westerschelde gemeenten:	mevrouw L.C. Poppe -de Looff plv. vacature

Bijlage 1b Samenstelling van de Projectgroep en de werkgroepen in 1999 voor de buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)

~~Samenstelling van de Projectgroep en de werkgroepen in 1999~~

~~voor de buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)~~

Projectgroep buitendijkse natuurcompensatieprojecten

De heer drs. J. Coosen (DZL, Projectleider NCPW/ voorzitter) tot/met 30-06-1999

De heer drs. C. Storm (DZL, Projectleider NCPW/ voorzitter) vanaf 01-07-1999

De heer ing. W. Houmes (DZL, Werkgroep leider Zuidgors)

De heer ing. G. Krijger (DZL, Werkgroep leider broedgebied Hansweert) tot 31-07-1999

vacature werkgroep leider

De heer drs. K. Janse (DZL, Financieel specialist)

Werkgroep Zuidgors

De heer ing. W. Houmes (DZL, voorzitter tot 31-12-1999)

De heer ing. A. van Berchum (DZL, voorzitter vanaf 01-01-2000)

Mevrouw A. Paulusse (DZL, secretaris)

Mevrouw ing. M. Groenenberg (DZL, afdeling morfologie en watersystemen)

De heer ing. S. Krekelberg (DZL Dienstkring Noord en Midden Zeeland)

De heer drs. J. Beijersbergen (provincie Zeeland)

De heer ir. G. de Groot (Natuurmonumenten)

De heer ing. B. van Liere (Waterschap Zeeuwse Eilanden) (agendalid)

De heer ing. J. Huijsman (Gemeente Borssele) (agendalid)

Werkgroep broedgebied Hansweert

De heer ing. G. Krijger (DZL, voorzitter) tot 31-07-1999)

De heer drs. C. Storm (DZL, voorzitter vanaf 01-08-1999)

Mevrouw A. Paulusse (DZL, secretaris)

De heer ing. D. Visser (Gemeente Reimerswaal)

De heer ing. A. Beaufort (Waterschap Zeeuwse Eilanden)

De heer ing. G. Stooker (Staatsbosbeheer)

De heer drs. J. Beijersbergen (provincie Zeeland)

projectgroep overdracht Veerhavens²

De heer ing. J. Pauwer (DZL, voorzitter)

De heer P. de Groot (DZL, secretaris)

De heer J. den Hartigh (DZL, Dienstkring Zeeuwsch-Vlaanderen)

De heer ing. S. Krekelberg (DZL, Dienstkring Noord en Midden Zeeland)

De heer ing. P. Lennart (DZL, Dienstkring Noord en Midden Zeeland)

De heer ing. P. Vervaat (DZL, ruimtelijke ordening)

De heer drs. C. Storm (DZL, integraal waterbeheer/projectleider natuurcompensatieprogramma)

² In dit niet specifieke natuurcompensatie project worden werkzaamheden verricht die ook passen in het Natuurcompensatieprogramma.

Bijlage 1c Samenstelling van de Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel voor de binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel (cat. C.)
~~De Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel~~

~~voor de binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel (cat. C)~~

Leden ~~Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde~~

Namens de provincie Zeeland: _____ de heer drs. G.L.C.M. de Kok (voorzitter)
_____ de heer ir. G.M. van Overloop
(secretaris)
Namens het waterschap Zeeuwse Eilanden: de heer W.A. Gosselaar
Namens de waterschappen ten zuiden van de Westerschelde: het waterschap Zeeuws-Vlaanderen:
de heer K.J.A. baron Collot d'Escury de heer drs. H. Eversdijk
Namens de gemeenten ten noorden vd Westerschelde: de heer A. Verbree
Namens de gemeenten ten zuiden vd Westerschelde: de heer K.G. van der Hoofd
Als adviseur Namens Rijkswaterstaat Zeeland: _____ de heer drs. C. Storm
Als adviseur namens de Provincie Zeeland: de heer drs. R.M. Mooij
Als adviseur namens de Dienst Landelijk Gebied: de heer ir. W.W. van Zandbrink
Als adviseur en tevens projectleider van de Dienst Landelijk Gebied:
mevrouw ir. W. Dekker

A ~~Leden~~ ambtelijke werkgroep Natuurherstel Westerschelde

Namens de provincie Zeeland: _____ de heer ir. G.M. van Overloop (voorzitter)
_____ de heer drs. R.M. Mooij (secretaris)
Namens het waterschap Zeeuwse Eilanden: _____ de heer ing. J.A. Dees
Namens de waterschappen ten zuiden van de Westerschelde: het waterschap Zeeuws-Vlaanderen:
de heer drs. A.J. Mouton
Namens de gemeenten ten noorden vd Westerschelde: mevrouw M.E. Plugge
Namens de gemeenten ten zuiden vd Westerschelde: de heer J.C. Naeije
Als adviseur en tevens projectleider van de Dienst Landelijk Gebied:
mevrouw ir. W. Dekker

Bijlage 2 2: Prioriteitstelling projecten kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel (cat. C)

~~Startdocument uitvoeringsprogramma Natuurherstel Westerschelde voor de binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel (cat. C).~~

Op verzoek van de Werkgroep Natuurherstel hebben vertegenwoordigers van de waterschappen, de provincie, de terreinbeherende instanties en de Dienst Landelijk Gebied in september 1998 de prioriteiten van alle potentiële categorie C projecten beoordeeld. Ten behoeve van deze beoordeling zijn criteria geformuleerd waaraan de projecten moeten voldoen. Deze criteria betreffen de mate waarin de natuurdoelstellingen worden bereikt (uitgedrukt in winst voor de aan de Westerschelde gebonden natuur en duurzaamheid van de te nemen maatregelen), een bijdrage aan recreatie, de geschatte extra bijdrage door het natuurcompensatieprogramma en de grondverwervingskansen. De mogelijke projecten zijn op een rij gezet en vervolgens indicatief beoordeeld aan de hand van deze criteria. Deze beoordeling is de basis geweest voor het jaarprogramma 1999. In september 1999 is deze prioriteitstelling geactualiseerd ten behoeve van het jaarprogramma 2000.

De prioriteitstelling is thans als volgt:

Klasse 1: Projecten met een hoge prioriteit die naar verwachting op korte termijn kunnen worden uitgevoerd:

Otheense kreek (reservaatsgebied), Boschkreek Axel (ged.), Inlaag Hoofdplaat, Groote Gat Oostburg, Sophiapolder (ged.), Willem Leopoldpolder (ged.), Everingepolder (ged.), Passageule Linie.

Klasse 2: Projecten met een hoge prioriteit die naar verwachting op langere termijn kunnen worden uitgevoerd:

Everingepolder (ged.), Hoedekenskerke, Schor van Ossendrecht, Zwaakse Weel, Boonepolder, Aardenburgse havenpolder, Baarzandsekreek, Boschkreek Axel (ged.), Braakman noord, Canisvliet zuid, Driesarendskreek, Graauwse kreek, Groot Eiland, Hengstdijkse Putting, Herdijkte Zwartepolder, Linie west / Passageule, Plaskreek (ged.), Riemenskreek, Schorretje Ossenisse, Sophiapolder (ged.), St. Kruijkreek, Strijdersgatpolder, Tienhonderdpolder, De Vogel/Vogelkreek, Wallen Sluis, Willem Leopoldpolder (ged.), Zwartegatsekreek, Zwartenhoeksekreek.

Klasse 3: Projecten waarvan de prioriteit nader zal worden bezien aan de hand van een meer gedetailleerde kostenraming en toekomstige ontwikkeling met betrekking tot grondverwerving:

Ossendrechtse kil, diverse Welen in de Zak van Zuid Beveland, Braakman zuid, De Blikken, Koegatkreek, Koninginnehaven, Kreek Huissenpolder, Polsvlietkreek, Pyramide, Zwinpolder.

Klasse 4: Projecten met een lagere prioriteit:

Buitenvest Hulst, Berriekreek, Moerschans, Kieldrecht polder, Zestigvoetkreek, Kregen St. Kruispolder, Stierskreek, Wallen Aardenburg.

**Bijlage 3 Jaarprogramma 2000 binnendijkse projecten natuur-
compensatieprogramma Westerschelde**